

Voorjaarsnota 2014

Juni 2014

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding/leeswijzer	3
Hoofdstuk 2 Kaders en koers	4
2.1 Visie: waar willen we als gemeente Dalfsen naar toe?	4
2.2 De belangrijkste ontwikkelingen en opgaven	7
2.3 Overige ontwikkelingen en opgaven per programma	12
Hoofdstuk 3 Structurele financiële mutaties per programma	24
Structurele budgetaanpassingen 2014 - 2018	24
Hoofdstuk 4 Investeringsplan	25
4.1 Actualisatie jaarschijf 2014	25
4.2 Investeringsplan 2015 - 2018	27
Hoofdstuk 5 Financieel (meerjaren)beeld	29
5.1 Meerjarenperspectief 2014 - 2018	29
5.2 Uitgangspunten begroting 2015	30
Bijlagen: Lastendruk	31

Hoofdstuk 1 Inleiding/leeswijzer

Voor u ligt de Voorjaarsnota 2014. De opzet van de Voorjaarsnota is grotendeels gelijk gebleven met vorig jaar. Het wordt meer en meer een strategisch document met een meerjarige vooruitblik, met de nadruk op het in beeld brengen van beleidsmatige ontwikkelingen en het maken van meer strategische keuzes. De ontwikkelingen en budgetaanpassingen over het lopende jaar komen voortaan in de afzonderlijke voortgangsrapportages.

Deze voorjaarsnota is in drie opzichten een bijzondere. Op de eerste plaats is het voor de nieuwe raadsleden de eerste voorjaarsnota die zij te behandelen krijgen. En voor een aantal van hen zijn het ook de eerste algemene beschouwingen die worden uitgesproken. De bespreking van de voorjaarsnota en de algemene beschouwingen zijn goed beschouwd de belangrijkste momenten in de jaarcyclus; het uitgelezen moment om op hoofdlijnen de kaders te schetsen en de politieke wensen te formuleren.

Het bijzondere van dit document is ook dat de vooruitblik (die de voorjaarsnota kenmerkt) al voor een groot deel heeft plaatsgevonden, namelijk in het *Overdrachtsdocument* dat ons college nog voor de verkiezingen van 19 maart 2014 aan uw raad heeft aangeboden. Naast een terugblik op de uitvoering van het coalitiedocument 2010-2014 en de werkzaamheden die daarnaast nog hebben plaatsgevonden, bevatte het overdrachtsdocument ook een overzicht van de belangrijkste te verwachten (beleids)ontwikkelingen voor de komende raadsperiode en ook een financieel perspectief voor 2014-2018.

Het is dan ook daarom dat deze voorjaarsnota niet veel verrassingen voor uw raad in zich bergt. Het zal meer een document vol herkenning zijn.

Het derde punt dat deze voorjaarsnota bijzonder maakt is dat er bij het schrijven ervan nog maar net een nieuw college zit die gelijk een voorjaarsnota moest behandelen met diverse bespreekpunten, zonder dat er al een collegeprogramma ligt. Dit betekent in beginsel dat de koers na het opstellen van die documenten nog kan wijzigen. In die zin heeft deze voorjaarsnota mogelijk deels een tijdelijk karakter. Nieuwe inzichten en ontwikkelingen zullen uiteraard wel worden verwerkt in de begroting 2015-2018.

Uw raad heeft een kaderstellende en controlerende rol. Om die rollen te bevorderen zijn in deze Voorjaarsnota de volgende hoofdstukken gehandhaafd:

- Visie - waar willen we als gemeente Dalfsen naar toe
- De belangrijkste ontwikkelingen en opgaven
- Overige ontwikkelingen en opgaven
- Meer aandacht voor grote ontwikkelingen; financiële mutaties worden nog maar beperkt toegelicht.

Hoofdstuk 3 gaat in op de structurele financiële mutaties. Wij voorzien alleen de grote of politiek gevoelige financiële mutaties boven de € 50.000 nog van een toelichting. Dit om het geheel op hoofdlijnen en beknopt te houden. Wel worden de financiële afwijkingen weer getoetst aan de criteria van de drie O's te weten:

- Onvoorzien
- Onuitstelbaar
- Onontkoombaar

Hoofdstuk 4 gaat in op de financiële gevolgen van het investeringsplan 2015-2018 en de actualisatie van de jaarschijf 2014. En hoofdstuk 5 geeft tenslotte het financieel (meerjaren)beeld. Dit is het hoofdstuk waar alle cijfers samenkomen. Het is opgebouwd uit het weergeven van de uitgangspositie en aangevuld met de financiële afwijkingen.

Met het opnemen van dit geactualiseerde meerjarenperspectief is de voorjaarsnota een belangrijk document voor de financieel kaderstellende rol van de gemeenteraad.

Uw raad stelt hiermee de kaders voor de komende meerjarenbegroting 2015-2018 vast.

Hoofdstuk 2 Kaders en koers

2.1 VISIE: WAAR WILLEN WE ALS GEMEENTE DALFSEN NAAR TOE?

Terugblik

In de voorjaarsnota 2013 werd een terugblik over meerdere jaren opgenomen. Daarin werd aandacht besteed aan de positieve ontwikkeling van de bestuurscultuur, de grote investeringen (van ruim € 20 miljoen) in projecten op het gebied van recreatie en toerisme, welzijns- en sportaccommodaties en ruimtelijke plannen; en natuurlijk ook aan de bezuinigingsoperatie van € 2,8 miljoen.

Beperken we ons nu tot het ophalen van het net over het afgelopen jaar, dan is de vangst toch wederom indrukwekkend. We plukken slechts een paar hoogtepunten uit de lijst die in het overdrachtsdocument is opgenomen.

Als het gaat om de fysieke ruimte dan valt het op dat: in het dorp Dalfsen een evenemententerrein is gerealiseerd, dat de (ver)nieuwbouw van de Trefkoele en de bouw van de Potstal in Hoonhorst in volle gang zijn, dat we steeds meer daken zien belegd met zonnepanelen (als uiting van een intensief klimaat- en duurzaamheidsbeleid), dat met het realiseren van veel projecten het PMJP is afgerond en - als klap op de vuurpijl - Dalfsen-dorp is uitgeroepen tot het groenste dorp van Nederland. In die fysieke ruimte hebben we, ondanks bezuinigingen en een teruglopende economie, toch een behoorlijk niveau van culturele activiteiten in stand kunnen houden. Dalfsen bruist misschien wel meer dan ooit tevoren.

Dat zien we ook terug in de burgerparticipatie. De eerste onderzoeken met behulp van de burgerpanels hebben inmiddels plaatsgevonden en we hebben zelfs gelijktijdig met de verkiezingen een volksraadpleging meegemaakt. Een meer gestructureerde aanpak van burgerparticipatie begint op gang te komen en de contacten met het bedrijfsleven, dat het zwaar te verduren heeft gekregen, zijn geïntensiveerd.

Wat minder tevreden zijn we over de ontwikkelingen met betrekking tot de N-wegen. Door de verrassende besluitvorming van de provincie is opnieuw een periode van onduidelijkheid en onzekerheid aangebroken. Dit doet zich het meest voelen bij de direct betrokkenen en aanwonenden bij de N340, maar ook bij ons als bestuurders met een verantwoordelijkheid voor de veiligheid van weggebruikers, met name de schoolkinderen die van deze weg gebruik maken. Niet alleen de provincie, maar ook wijzelf zijn op het dossier 'wegen' niet onverdeeld succesvol geweest. De aanpak van de Rechterensedijk hebben we nog niet af kunnen ronden en ligt na de volksraadpleging van 19 maart weer geheel open.

Positief zijn we over de mogelijkheden die we hebben gekregen om het drankgebruik onder jongeren aan te pakken. De leeftijdsgrens van 18 jaar voor het kopen van alcoholische drank spoorde precies met ons beleid op dit gebied. Gelijk daarmee is ook nieuw drank- en horecabeleid tot stand gekomen; een taai proces, maar naar ons idee met een goed resultaat.

Ook kunnen we tevreden zijn over de stappen die zijn gezet in de regionale samenwerking. Het proces van regionalisering van de brandweer naar de Veiligheidsregio IJsselland is afgerond en inmiddels begint ook de regionale uitvoeringsdienst (RUD) op stoom te komen. En ook al gaat dat niet altijd in het tempo dat wij zouden willen, toch zien we nu ook op andere gebieden de resultaten van onze inspanningen zich aftekenen. Op het gebied van de belastingsamenwerking naderen we het punt van besluitvorming over aansluiting bij het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). En samen met de gemeente Dronten zijn goede stappen gezet in een businesscase die moet leiden tot aansluiting bij het Shared Service Center (SSC) van Zwolle, Kampen en de provincie Overijssel.

Het onttrekt zich vanzelfsprekend wat meer aan het oog van uw gemeenteraad, maar we hebben het afgelopen jaar ook veel beweging gezien in de bedrijfsvoering. In de *Verbouwing* van de ambtelijke organisatie zijn flinke stappen gezet, waarmee we de organisatie meer toekomstbestendig en wendbaar willen maken. Ook het lean maken van processen en daarmee het bevorderen van de efficiency in de organisatie begint steeds meer uit de verf te komen. We hebben daarvoor een groep medewerkers speciaal laten opleiden. Voor uw raad is dat onder andere tot uiting gebracht in het 'leanen' van ruimtelijke plannen, met een (in ieder geval alvast op papier) forse vermindering van de doorlooptijd tot gevolg. Binnenkort starten we het eerste planproces volgens de leanmethode. De planvorming voor uitbreiding van het dorp Oudleusen is een pilot voor de leanmethode. Wij zullen dit proces samen met uw raad uitvoeren en evalueren.

Ook is aanzienlijk progressie geboekt in het verbeteren van de planning en control en niet minder in de beheersing van de grondexploitaties. Dat zult u ook herkennen bij de behandeling van de jaarrekening 2013. In deze rekening is in de paragraaf grondbeleid niet alleen naar de cijfermatige kant van de grondexploitaties gekeken maar wordt ook veel meer via beleidsmatige informatie inzicht gegeven in de grondexploitaties. In mei heeft u de eerste Meerjaren Prognose Grondexploitaties behandeld. Dit zijn die eerste vervolgstappen die we gezet hebben na behandeling van uw onderzoek naar de grondexploitaties in februari 2014. Verderop in deze voorjaarsnota geven we u hierover meer informatie. En als het om control gaat, dan mag ook niet onvermeld blijven dat we bij het interbestuurlijk toezicht van de kant van de provincie op alle toezichtsdomeinen 'groen' scoren in het stoplichtenmodel (financiën, Wabo, archief, huisvesting statushouders en ruimtelijke ordening).

Vooruitblik

De basis voor te ontwikkelen beleid wordt gevormd door de missie en visie die door uw gemeenteraad is vastgelegd in *Bij Uitstek Dalfsen*. In de voorjaarsnota 2013 is gesteld dat deze missie en visie nog niet aan herziening toe is:

"In Bij Uitstek Dalfsen, heeft uw raad als centrale missie genoemd: het ontwikkelen van vitale gemeenschappen in een onderscheidende woonplaats van groene signatuur. Sinds het vaststellen van de missie en visie in 2009 is dit nadrukkelijk de leidraad geweest bij de ontwikkeling van projecten en beleid. We hebben dat terug zien komen bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen, in de structuurvisie en het bestemmingsplan buitengebied, in het duurzaamheidsbeleid, in het stimuleren en faciliteren van private en maatschappelijke initiatieven en in het realiseren van voorzieningen ter bevordering van de leefbaarheid in de diverse kernen binnen onze gemeente. Ook hebben de kernwaarden die voor de raad, college en ambtelijke organisatie zijn genoemd handen en voeten gekregen: ondernemend, klantgericht en sociaal. Niet alles hebben we kunnen ontwikkelen volgens de lijnen van Bij Uitstek Dalfsen of in ieder geval niet in het gewenste tempo. Door de economische tegenwind is het bijvoorbeeld lastiger geworden om woonwijken met een onderscheidend niveau te ontwikkelen en realiseren; we hadden daar graag wat sneller resultaat in willen zien. We zullen dit in de huidige omstandigheden meer moeten faseren.

Het is in 2014 aan de nieuwe gemeenteraad om hierover een beslissing te nemen, maar wat ons college betreft blijft Bij Uitstek Dalfsen ook voor de komende jaren onze leidraad en hoeft er geen nieuwe missie en visie geschreven te worden. De huidige is nog voldoende actueel en inspirerend. Daarmee willen wij een ontwikkeling voortzetten die in de afgelopen jaren opgang heeft gedaan; namelijk dat het vervangen en vernieuwen van beleidsnota's niet afhangt van het verstrijken van een termijn, maar alleen in gang wordt gezet wanneer daar inhoudelijk aanleiding voor is. Beleidsnota's met een looptijd van vier jaar (wat gebruikelijk is) zijn wat ons betreft niet meer heilig, tenzij deze termijn wettelijk is voorgeschreven."

Net als in 2013 ziet het college ook nu nog geen noodzaak om tot een herziening van de missie en visie te komen. Het is echter uiteraard aan uw raad om dit te bepalen.

In de twee volgende paragrafen krijgt u een overzicht van belangrijke (beleids)ontwikkelingen voorgeschoteld (die u overigens na het lezen van het overdrachtsdocument niet nieuw zal voorkomen). Of alle voornemens ook tot uitvoering zullen komen hangt onder andere af van de lengte van de financiële polsstok. Een doorkijk naar de komende jaren is een hachelijke onderneming. We

zien dat Dalfsen er in financieel opzicht goed voor staat, zeker in vergelijking met de meeste andere gemeenten. Ook hebben we te maken met een economie die heel voorzichtig uit het dal begint te klimmen. Dat is bepaald geen naar perspectief. Toch blijft behoedzaamheid als het gaat om onze uitgaven op zijn plaats. Er is weliswaar nog ruimte om te investeren (met een algemene reserve vrij besteedbaar van € 10 miljoen), maar als het gaat om de structurele uitgaven dan is het raadzaam om rekening te houden met een forse impact van de decentralisaties in het sociaal domein (en mogelijk ook op het subsidiebeleid). Zowel inkomsten als uitgaven, maar ook de uit te voeren taken, zijn nog niet in volle omvang duidelijk. In de loop van 2015 zal hier meer zicht op gaan ontstaan; tot die tijd is er weinig ruimte voor nieuw beleid.

Dat is overigens geen reden om stil te zitten. Lopen we de lijst uit het overdrachtsdocument langs, dan blijven er voldoende projecten en beleidsinitiatieven over om mee aan de slag te gaan. Als de Trefkoele-plus in Dalfsen en de Potstal in Hoonhorst hun voltooiing naderen, wordt het Kroonplein in Lemelerveld en de renovatie van sporthal De Schakel al weer aangepakt en zullen de contouren van Het Plein in Nieuwleusen worden aangescherpt. En er zal toch echt besluitvorming moeten gaan plaatsvinden over de Rechterensedijk. Ook zullen er plannen aan u worden voorgelegd die inspelen op de ontwikkelingen in de onderwijshuisvesting (wetgeving, maar ook dalende leerlingenaantallen) en over de aanbesteding van het jeugd- en jongerenwerk. De evaluatie van de RUD zal langskomen, evenals de invulling van de regionale samenwerking. De definitieve invulling van de Cichoreifabriek komt op uw agenda te staan. En we informeren u ook over de uitkomsten van het te houden klanttevredenheidsonderzoek. De nieuwe organisatie zal zich na de Verbouwing moeten gaan zetten en bewijzen. Maar de hoofdmaaltijd zal bestaan uit de uitwerking van de decentralisaties (ook na 1 januari 2015) en de integratie van de WSW-ers in onze eigen organisatie.

De conclusie mag zijn dat we weer een aantal interessante jaren tegemoet gaan, met voldoende uitdaging voor bestuur en ambtelijke organisatie. En wat het college en de directie betreft doen we dat met veel vertrouwen.

2.2 DE BELANGRIJKSTE ONTWIKKELINGEN EN OPGAVEN

ALGEMEEN

In deze paragraaf geven we een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen en opgaven voor de gemeente voor de komende jaren. In de voorjaarsnota van 2013 betrof dit 6 prioriteiten, voor dit jaar ligt de focus op de volgende 4.

Uiteraard zijn al de punten uit de voorjaarsnota 2013 nog steeds allemaal erg belangrijk. Echter een aantal hiervan zijn opgenomen in paragraaf hierna omdat zij (inmiddels) tot de reguliere taak van de ambtelijke organisatie behoren.

INVOERING DECENTRALISATIES SOCIAAL DOMEIN

De invoering van de drie decentralisaties is de belangrijkste opgave voor de gemeente. De voorbereidingen hiervan zijn in volle gang. De decentralisaties spelen op de gebieden zorg, inkomen en arbeid. De invoering van de drie decentralisaties is een complex en omvangrijk proces. De afzonderlijke decentralisaties kunnen worden uiteengehaald in vele deelprocessen en een variatie aan activiteiten.

In de afgelopen periode is uw raad via twee kwartaalrapportages op de hoogte gesteld van de stand van zaken. Om die reden zal in dit kader niet al te uitgebreid op de voorgenomen wetgeving worden ingegaan. Later dit jaar zullen bovendien meer notities, plannen en verordeningen aan uw raad worden aangeboden ter besluitvorming. Ter voorbereiding op de besluitvorming in het najaar zijn in juni twee werkconferenties met uw raad gehouden.

1. Participatiewet

Op 1 januari 2015 treedt de Participatiewet in werking. Met deze wet komt één regeling voor inkomensvoorziening, re-integratie en participatie voor de onderkant van de arbeidsmarkt. De doelgroep zijn personen met enig arbeidsvermogen. De gevolgen van deze wet zijn onder andere:

- Instroom in Wajong wordt beperkt;
- Gemeenten worden verantwoordelijk voor mensen met een arbeidshandicap die nog wel arbeidsvermogen hebben;
- Geen instroom meer in de sociale werkvoorziening (WSW);
- Landelijk worden 125.000 extra banen gecreëerd voor mensen met een arbeidshandicap;
- Inzet van loonkostensubsidie om arbeidsgehandicapten aan deze banen te helpen.

Daarnaast zijn er nog een aantal maatregelen in de Wet Werk en Bijstand (WWB) die gevolgen hebben voor de uitvoering. Te noemen zijn:

- Tegenprestatie in de WWB;
- Uniformering van sancties en maatregelen;
- Zeer beperkte mogelijkheden voor categoriale bijzondere bijstand;
- Invoering van huishouduitkeringstoets.

De gemeente Dalfsen streeft naar een lokale uitvoering van de Participatiewet. Daartoe heeft uw raad in 2012 besloten uit de Gemeenschappelijke Regeling Wezo te treden. Een lokale en zelfstandige uitvoering betekent dat de gemeente zelf meer taken gaat uitvoeren met betrekking tot werkgeversdienstverlening en re-integratie. Het opbouwen van een eigen organisatie en infrastructuur zal de komende jaren vorm moeten krijgen.

Uitvoering

Ons college heeft op 13 mei 2014 het projectplan uitvoering Participatiewet vastgesteld. Het verwachte nadeel voor de gemeente Dalfsen bedraagt voor 2016 € 70.000 en met ingang van 2017 € 200.000 structureel. Met het fors aframen van de WMO budgetten (zie hierna) kan het verwachte nadeel voor de lokale uitvoering van de Participatiewet gedekt worden binnen het beleidsveld Sociaal Domein. Uw raad zal hierover in een separaat voorstel nog nader worden geïnformeerd.

2. Jeugdwet

Op 1 januari 2015 treedt de Jeugdwet in werking. Door deze wet worden gemeenten verantwoordelijk voor vrijwel alle vormen van hulp aan jeugdigen. Belangrijke onderdelen zijn de signalering van problemen, de preventie en de toegang tot jeugdhulp. De gemeente Dalfsen werkt aan een toegangsmodel via sociale wijkteams waarin ook ondersteuning van de jeugd zal worden meegenomen. De positie van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) zal in dit concept nog nader worden uitgewerkt.

De inkoop van hulp en ondersteuning aan jeugdigen zal voor een groot deel worden georganiseerd op regionaal niveau. Eind 2014 zal een juridische en organisatorische vorm worden vastgesteld voor deze regionale taak.

3. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Naar verwachting zal de nieuwe Wmo in werking treden op 1 januari 2015. Deze wet heeft grote gevolgen voor de gemeente. Door deze wet worden delen van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) ondergebracht in de Wmo. Het gaat met name om de functie Begeleiding. Dit is individuele Begeleiding (bijvoorbeeld ambulante hulp, gezinsondersteuning) en groepsbegeleiding (bijvoorbeeld begeleid wonen, dagbesteding). Evenals bij de Jeugdwet is de toeleiding naar zorg en ondersteuning een belangrijk element in de wet. Gedeeltelijk wordt dit binnen het concept van de sociale wijkteams georganiseerd. Tenslotte gaat de invoering van de Wmo gepaard met forse bezuinigingen. Voor Dalfsen komt dit neer op circa € 600.000 structureel.

JAARLIJKS EEN SLUITENDE BEGROTING

Zoals bij kaders en koers al is geschreven is het een hachelijke onderneming om een goede doorkijk van het financieel perspectief te geven. Door rijksbezuinigingen, nieuwe wetgeving, de invoering van de decentralisaties en overige ontwikkelingen wijzigt het financieel perspectief voortdurend. Ondanks deze onzekerheden blijven we koersen op het jaarlijks opleveren van een sluitende begroting. Dit is een belangrijk uitgangspunt voor ons.

Actuele ontwikkelingen

- **Forse onderbesteding Wmo budgetten**

Zoals blijkt uit de najaarsnota en de jaarrekening 2013 is er sprake van een forse onderbesteding van de budgetten Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) van in totaal zo'n € 750.000 op een budget van € 3,4 miljoen. Een deel van de lagere uitgaven over de hele linie van de Wmo kan worden toegeschreven aan de effecten van het project De Kanteling. In het kort houdt dit in dat de benadering vanuit de voormalige Wet voorzieningen gehandicapten (vanuit het perspectief van het recht op een voorziening) is omgezet naar de benadering vanuit de Wmo (perspectief vanuit behoefte; vanuit eigen kracht en eigen mogelijkheden; kijken naar alternatieven; etc.). Hierdoor worden niet alle meldingen omgezet in formele aanvragen en kunnen in de voorfase andere oplossingen worden geboden buiten de Wmo om. Daarnaast zijn in de programmabegroting 2011-2014 de budgetten voor de Wmo cumulatief fors verhoogd voor de jaren vanaf 2011 om de verwachte volumegroei van 5% en de prijsontwikkeling van jaarlijks 2% te kunnen afdekken. Deze groei doet zich dus niet voor.

Om vast te stellen dat het niet gaat om een incidentele onderbesteding hebben we ook gekeken naar 2012. Als we de werkelijke uitgaven daarvan meenemen komen we tot een gemiddeld benodigd budget van circa € 2,8 miljoen voor de jaren 2012 en 2013. Dit afgezet tegen de begrote uitgaven voor 2014 van bijna € 3,6 miljoen is het reëel om € 781.000 af te ramen en te storten in de nieuwe reserve decentralisaties (net zoals voor 2013 in de jaarrekening is gebeurd). Zie onderstaande tabel.

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2014
Onderbesteding WMO budgetten :	
WMO- HH- zorg in natura	336.000
WMO- HH- PGB's	40.000
WMO- HH- eigen bijdragen	130.000
WMO- vervoersvoorzieningen	118.000
WMO- rolstoelen	18.000
WMO- woonvoorzieningen	139.000
Storten in reserve decentralisaties	781.000

Samen krijgt de reserve decentralisaties dan een omvang van zo'n € 1,75 miljoen. Het doel van deze reserve is om de incidentele kosten van de invoering van de decentralisaties te dekken. Denk hierbij aan een eventuele afkoopsom om uit te treden van de gemeenschappelijke regeling Wezo of om externe begeleiding in te huren.

Structurele doorwerking 2015-2018

Aangezien ook de meerjarenbegroting nog uitgaat van budgetten van € 3,6 miljoen is het reëel om € 800.000 structureel af te ramen ten gunste van het saldo. Zodoende wordt de begroting afgestemd op de feitelijke uitgaven. In de tabel hieronder wordt de structurele aframing weergegeven.

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2015	2016	2017	2018
Onderbesteding WMO budgetten :				
WMO- HH- zorg in natura	370.000	370.000	370.000	370.000
WMO- HH- PGB's	45.000	45.000	45.000	45.000
WMO- HH- eigen bijdragen	110.000	110.000	110.000	110.000
WMO- vervoersvoorzieningen	130.000	130.000	130.000	130.000
WMO- rolstoelen	20.000	20.000	20.000	20.000
WMO- woonvoorzieningen	125.000	125.000	125.000	125.000
	800.000	800.000	800.000	800.000

- **Rijksbezuinigingen op de WMO**

Naast de forse onderbesteding van de huidige budgetten wordt op grond van het regeerakkoord bij de decentralisaties met ingang van 2015 fors gekort op de rijksbijdragen WMO. Voor Dalfsen komt de rijksbezuiniging op de WMO neer op circa € 600.000 structureel. In de meicirculaire hopen we meer informatie te krijgen.

Dekking

Aangezien door de vorige gemeenteraad is besloten dat wij alle decentralisaties moeten opvangen binnen de bestaande middelen vinden wij het meest zuiver dat deze rijksbezuiniging doorgevoerd moet worden binnen de budgetten van de WMO. Wij stellen voor om dit als volgt te verwerken:

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2015	2016	2017	2018
Te bezuinigen op WMO budgetten :				
WMO- hulp bij het huishouden	500.000	500.000	500.000	500.000
WMO- algemeen (project)	100.000	100.000	100.000	100.000
	600.000	600.000	600.000	600.000

- **Rijksbezuiniging: overheveling buitenonderhoud scholen**

Een andere belangrijke bezuiniging betreft de overheveling van het buitenonderhoud van scholen voor primair onderwijs naar schoolbesturen per 1 januari 2015. Voor Dalfsen komt dit neer op een korting van € 200.000. Vanwege vrijval van de kapitaallasten (vanaf 2016) van € 75.000 (zie investeringsplan) is het structurele nadeel vanaf dat jaar € 125.000. Ook dit nadeel wordt nu ten laste van het meerjarenperspectief gebracht.

- **Groot onderhoud algemene uitkering gemeentefonds**

Al lange tijd wordt gesproken over een herverdeling van het gemeentefonds voor alle gemeenten. Het huidige verdeelstelsel dateert van 1997. Groot onderhoud was nodig om de volgende redenen.

- Scheefgroei moet worden tegengegaan. Groepen van gemeenten zijn in de loop der jaren meer uit gaan geven dan de ijkpunten in de clusters, en andersom.
- Het stelsel moet toekomstbestendig worden gemaakt voor de decentralisatie van jeugdzorg door invoer van een gelijknamig cluster.
- Verwerken van de wet BAG.
- Tegemoet moet worden gekomen aan de groeiende onvrede over de hoge vaste bedragen van de G4.

Het nieuwe verdeelstelsel moet gaan werken met ingang van 2015. In maart zijn de voorlopige herverdeeleffecten groot onderhoud gemeentefonds gepubliceerd op basis van onderzoeksgegevens uit 2010. Deze gegevens worden nu geactualiseerd op basis van gegevens uit 2014. De uitkomsten daarvan komen rechtstreeks in de meicirculaire 2014. Voor Dalfsen pakt de herverdeling positief uit met een bedrag van € 216.000. Het is nog niet bekend in welk tempo de nieuwe bedragen gaan gelden. Wij gaan uit van realisatie in drie termijnen, te weten 2015 € 72.000, 2016 € 144.000 en vanaf 2017 € 216.000.

- **December- en meicirculaire gemeentefonds**

De decembercirculaire geeft een klein positief effect voor ons van € 50.000 structureel. Van grotere invloed zal naar verwachting de meicirculaire zijn. Zodra deze binnen komt zullen wij een doorrekening maken en uw raad hierover informeren.

SAMENWERKING IN DE REGIO

Op het gebied van de regionale samenwerking focussen wij op twee thema's die we eerst tot een goed einde willen brengen voordat nieuwe initiatieven worden opgepakt. Daarin zijn inmiddels stevige stappen gezet.

Belastingsamenwerking

Over de uitkomsten van het onderzoek dat we hiernaar hebben laten uitvoeren zullen we uw raad nog nader informeren, maar de belangrijkste conclusie is dat het voor Dalfsen het meest gunstig is om aan te sluiten bij het samenwerkingsverband van waterschappen en gemeenten in het GBLT. Het financiële voordeel van de aansluiting bij dit samenwerkingsverband willen we gebruiken om de gewenste kwaliteitsimpuls in de organisatie (in het kader van De Verbouwing) te realiseren. Ons college zal nog voor de zomervakantie met het GBLT een intentiebesluit overeenkomen over aansluiting per 1 januari 2016. Het betreft hier een deelneming aan een gemeenschappelijke regeling, waarmee uw raad dan in een latere fase mee in dient te stemmen.

SSC van de gemeenten Zwolle en Kampen en de provincie Overijssel

De deelneming aan het Shared Service Center (SSC) van de gemeenten Zwolle en Kampen en de provincie Overijssel, vergt een zeer gedegen en complex voorbereidings- en implementatietraject. Dit wordt samen met de gemeente Dronten opgepakt. De twee gemeenten hebben samen drie projectgroepen in het leven geroepen voor de thema's ICT, inkoop en personeels- en salarisadministratie. Voor het maken van een totale businesscase is deskundige ondersteuning nodig. Dat gaat niet lukken binnen het beschikbare budget voor regionale samenwerking.

ONTWIKKELING VAN DE AMBTELIJKE ORGANISATIE: DE VERBOUWING

De ambtelijke organisatie is - 13 jaar na de herindeling - aan een grondige herziening toe. Over het programma *De Verbouwing* en over de nieuwe organisatiestructuur per 1 januari 2015 is uw raad inmiddels geïnformeerd. Met de hervorming van de ambtelijke organisatie willen we bereiken dat we als zelfstandige gemeente de toekomst in kunnen. Daarvoor is wel een stevige kwaliteitsimpuls nodig. We denken daarbij aan de versterking van de control- en verantwoordingsfunctie en aan investering in onze strategische (beleids)capaciteit. Daarnaast zijn ook cultuuraspecten en de wijze van werken binnen de organisatie aan verandering onderhevig. Dat is niet een kwestie van het omzetten van een knop, maar van een verandertraject dat enkele jaren zal vergen.

Wij hebben de directie de opdracht meegegeven om deze ambitie te realiseren binnen de huidige loonsom, maar met de vrijheid van herallocatie van middelen (formatie en geld). Dat kan onder andere door voordelen van regionale samenwerking en van efficiencymaatregelen (lean werken en timemanagement bijvoorbeeld) in te zetten voor de versterking van de organisatie. In die zin moet het organisatieontwikkeltraject budgettair neutraal verlopen, met uitzondering van de nieuwe functie Concerncontroller. Deze nieuwe functie is onmisbaar voor de nieuwe organisatie en kan pas vanaf 2016 binnen de loonsom worden gedekt. Voor 2015 is eenmalig sprake van een nadeel van € 100.000. Verder zullen we tegen eenmalige frictiekosten en investeringen aanlopen.

2.3 OVERIGE ONTWIKKELINGEN EN OPGAVEN PER PROGRAMMA

PROGRAMMA 1 BESTUUR

Griffieplan

In het nieuwe griffieplan (dat is vastgesteld door het presidium) zijn diverse doelen en activiteiten benoemd waar de komende jaren aan zal worden gewerkt. Het nemen van kwalitatief goede besluiten is belangrijk, daarom intensiveert uw raad de sturing op de eigen agenda. Uw raad legt de verbinding tussen de raadsagenda van geplande besluitvorming enerzijds en beleidsvoorbereiding en beeldvorming anderzijds. Daardoor ontstaat ruimte voor het organiseren van inhoudelijk georiënteerde werkbezoeken en interactieve sessies, die betrokken worden bij de afwegingen in de besluitvormende fase. De griffie ondersteunt en adviseert hierbij. Overige doelen zijn het efficiënt uitvoeren van het logistieke besluitvormingsproces d.m.v. digitalisering en het versterken van het functioneren van uw raad(scommissie), voorzitters en individuele raadsleden.

Burgerparticipatie

In de afgelopen jaren hebben we ingezet op burgerparticipatie. Beleidsmedewerkers en projectleiders hebben een cursus Persoonlijke Communicatiekracht gevolgd, waar stevig is ingezet op burgerparticipatie en hoe dat in de praktijk te brengen. De komende periode zullen we dit gezamenlijk tot uitvoering brengen.

Burgerpanel

We willen dit jaar het burgerpanel minimaal 2 keer inzetten. Dit is echter wel sterk afhankelijk van de actualiteit. Het burgerpanel wordt ingezet om input te krijgen van onze inwoners bij nieuwe projecten/nieuwe beleidsontwikkelingen.

Communicatievisie

De communicatievisie Relaties met Inhoud is in 2012 door uw gemeenteraad vastgesteld. In 2015 willen we de communicatievisie tegen het licht houden en daar waar nodig aanpassen. Bij de visie komt vanzelfsprekend een uitvoeringsplan.

Social Media

De komende jaren willen we stevig inzetten op het gebruik van social media. Social media zijn niet meer weg te denken uit onze maatschappij en op dit moment acteert de gemeente Dalfsen vrij low profile op dit gebied. Dit jaar willen we gebruiken om het gebruik van social media bij verschillende projecten beter te verankeren.

Publieksdienstverlening

Als onderdeel van de nieuwe eenheid publieksdienstverlening, zal het Klant Contact Centrum de komende jaren steeds meer zichtbaar worden als eerste aanspreekpunt voor de inwoners, bedrijven en instellingen in onze gemeente. Als verlengstuk van de vakafdeling zullen zij zoveel mogelijk vragen bij het eerste klantcontact beantwoorden. Door het vastleggen van de vragen zullen we steeds beter in staat zijn te weten welke vraag wij als gemeente kunnen verwachten en op welke wijze wij onze dienstverlening hierin kunnen verbeteren. Het streven hierbij is om op termijn 80% van de gestelde vragen bij het eerste klantcontact af te handelen.

Vennootschapsbelasting

Invoering van deze belastingplicht voor gemeenten is gepland op 1 januari 2016. Hoewel het benodigde wetsvoorstel nog niet is gepubliceerd is het advies om nu al met de voorbereidingen te beginnen.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- het juridisch en organisatorisch in kaart brengen van de organisatie (inclusief de verbonden en gelieerde 'lichamen')
- het uitvoeren van een eerste verkenning van belastingplichtige onderdelen
- het zoeken en taxeren van de financieel grotere plussen en minnen in de organisatie
- het in kaart brengen van de financiële stromen tussen de verschillende onderdelen

De introductie van de vennootschapsbelasting bij gemeenten heeft een behoorlijke impact op de administratieve inrichting van de organisatie en vraagt zeker een andere manier van denken ten opzichte van de overige belastingen.

Integraal veiligheidsbeleid

Uw gemeenteraad heeft op grond van de Politiewet de plicht om tenminste eenmaal in de vier jaar een nieuw veiligheidsbeleid vast te stellen. Het huidige integrale veiligheidsbeleid loopt tot en met 2014 en wordt geactualiseerd voor de periode 2015-2018. Op basis van het Veiligheidsonderzoek 2013, de laatste gebiedsscan van de politie en overige relevante informatiebronnen worden nieuwe doelstellingen en prioriteiten gesteld. Thema's die in ieder geval met voorrang opgepakt (blijven) worden zijn de aanpak van woninginbraken, de overlast door hondenpoep (huidige beleid wordt in 2015 geëvalueerd) en jeugd, alcohol en drugs (in 2015 nieuw beleid op basis van gezondheidsonderzoek GGD).

Externe veiligheid

Bij externe veiligheid gaat het om de risico's voor de omgeving die samenhangen met het produceren, verwerken, opslaan en vervoeren van gevaarlijke stoffen. Deze risico's doen zich voor rondom zowel risicovolle inrichtingen, transportassen als buisleidingen waarover / waardoor gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Doel van het externe veiligheidsbeleid is om duidelijk te maken welke externe veiligheidsrisico's in de gemeente Dalfsen aanwezig zijn en hoe met deze en toekomstige risico's dient te worden omgegaan.

Elke vier jaar wordt het bestaande beleid geactualiseerd, in verband met veranderende wet- en regelgeving en nieuwe ontwikkelingen, zo ook voor de periode 2015-2018.

Crisisbeheersing en rampenbestrijding

Op basis van het rapport 'Bevolkingszorg op orde, de vrijblijvendheid voorbij' van de commissie Bruinooge is voor het team Bevolkingszorg een nieuwe eigentijdse visie met richtinggevende prestatie-eisen neergelegd.

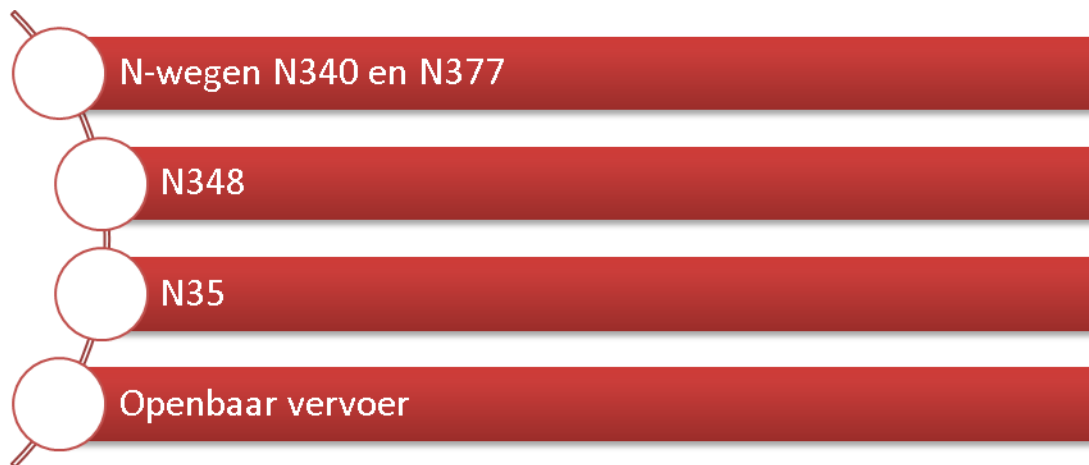
Een belangrijke uitgangspunt hierbij is de zelfredzaamheid van de samenleving: De overheid rekent erop dat de samenleving steeds meer haar verantwoordelijkheid neemt, voor, tijdens en na een crisis. De overheid stemt haar bevolkingszorg af op de zelfredzaamheid van de samenleving en houdt rekening met en maakt gebruik van de spontane hulp uit die samenleving. Het stimuleren van zelfredzaamheid is benoemd als een van de vier strategische doelen in het Meerjarenbeleidsplan 2015-2018 van de Veiligheidsregio. Aansluitend hierop zal de komende jaren ook de doorontwikkeling van risico- en crisiscommunicatie blijvende aandacht vragen.

Wet Bibob

Deze wet heeft tot doel de vestiging van criminaliteit te voorkomen. In eerste aanleg werd de wet BIBOB actief toegepast bij aanvragen voor een drank- en horecaverunning en seksinrichting. Vanaf eind 2011 vallen ook de exploitatievergunningen onder het regime van de wet BIBOB.

Op 1 juli 2013 is de Evaluatie- en uitbreidingswet BIBOB in werking getreden. Deze uitbreidingswet geeft ons meer mogelijkheden om een goed eigen onderzoek te doen. Wij gaan onderzoeken of het toepassingsbereik van de wet BIBOB binnen onze gemeente gewenst is.

PROGRAMMA 3 BEHEER OPENBARE RUIMTE

N-wegen N340 en N377

Provinciale Staten hebben voor het project N340/N48 onverwacht een forse bezuiniging opgelegd, ondanks het vergevorderde stadium van de plannen. Gedeputeerde Staten werken dit voorjaar uit of deze opdracht haalbaar is en op welke manier. In grote lijnen lijkt het er op dat de geplande veranderingen voor de N340 en N377 op Dalfser grondgebied zeer onzeker worden. Dat geldt voor de N340 tot aan de Ankummerdijk en voor de gehele N377. Wijkers weten niet meer wat de status van (afgeronde) onderhandelingen over hun bezit is. In Nieuwleusen zijn de verkeerslichten bij de Burg. Backxlaan en de Evenboersweg onzeker en lijkt het vrijliggende fietspad langs de N377 er niet te komen. Dat betekent dat de huidige onveilige situatie, met fietsers op de rijbaan van een vierbaansweg, blijft bestaan.

De inzet van de gemeente Dalfsen zal zich inhoudelijk vooral richten op vraagstukken over aansluitingen en oversteken + fietsvoorzieningen langs N340 en N377, evenals op de vormgeving van de N377 binnen de kom Nieuwleusen (fietsvoorzieningen, aansluitingen, snelheidsregime).

N348

Provinciale Staten hebben begin februari 2014 ingestemd met het plan in hoofdlijnen. Bij Lemelerveld-Noord en Lemelerveld-Zuid worden de gelijkvloerse aansluitingen met verkeerslichten aangelegd. De doorsteken bij de Lemelerveldseweg, Langsweg, Achterveldsweg en Dalmsholterdijk worden afgesloten. De locatie van de tunnel ten noorden van Lemelerveld blijft geprojecteerd tussen de Dalmsholterdijk en Achterveldsweg. Hierover is in het gebied (gemeente Ommen) discussie geweest, maar dat heeft niet geleid tot een andere locatie. In totaal is er € 14,6 miljoen nodig volgens de huidige ramingen. De provincie komt nog € 2,2 miljoen tekort. Bij het restaurant de Lantaren tussen Oude Twentseweg en Posthoornweg is een tunnel en voetgangersbrug gepland. De voetgangersbrug zit in het basispakket. De tunnel gaat mee in de aanbesteding, maar als er niet voldoende budget is, wordt er opnieuw overleg gevoerd met alle betrokken partijen.

N35

De minister heeft in januari 2014 het ontwerp tracébesluit voor het deel Zwolle-Wijthmen ondertekend. Tussen de Oldeneelallee en de Koelmansstraat wordt de N35 verbreed - in beide richtingen komen twee rijstroken. Van Zwolle tot Wijthmen gaat het om een verbreding van het huidige tracé. Ter hoogte van Wijthmen wordt een nieuw tracé aangelegd dat bij de Koelmansstraat weer aansluit op de bestaande weg richting Heino. Bij Wijthmen komt een ongelijkvloerse aansluiting met op- en afritten. Het streven is om de weg in 2016 open te stellen. Het ontwerp tracébesluit en het MER-rapport hebben tot half maart ter inzage gelegen. Op het ontwerp tracébesluit en Milieueffectrapport N35 Zwolle – Wijthmen kwamen in totaal 46 unieke zienswijzen binnen. Een volledige weergave en de verantwoording van wat er met de zienswijzen is gedaan, wordt tegelijkertijd met het Tracébesluit gepubliceerd. De verwachting is dat het vastgestelde Tracébesluit in 2015 ter inzage wordt gelegd. Voor het deel tussen Wijthmen en Nijverdalen is inmiddels een plan van aanpak opgesteld door Rijkswaterstaat en de regio.

Openbaar vervoer

De komende jaren wordt er door de provincie Overijssel fors bezuinigd op het openbaar vervoer in Overijssel. De bezuinigingsmaatregelen hebben grote consequenties voor het openbaar vervoer in de gemeente Dalfsen en omliggende gemeenten. Provinciale Staten gaan met gemeenten bekijken op welke manier het gemeentelijke doelgroepenvervoer zo effectief mogelijk met het aanvullend OV en maatschappelijke initiatieven verknoopt kan worden. De provincie richt zich met name op een efficiëntere inzet van het aanvullende buslijnennet in de streek- en stadsdiensten door kritisch te kijken naar frequenties, inzet van materieel en het aantal reizigers en het opheffen van buslijnen die parallel lopen aan treintrajecten. In samenwerking met gemeenten wordt verder bekeken welke alternatieven er na 1 januari 2016 zijn voor de Regiotaxi. Het kernnet van sterke buslijnen en de regionale treinlijnen wil de provincie in stand houden. Provinciale Staten gaan samen met gemeenten, vervoerders, organisaties en inwoners kijken in welke lijnen en dienstregelingen een efficiëncyslag te maken is en wanneer welke maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

PROGRAMMA 4 ECONOMISCHE ZAKEN

Economie

Economie

In 2015 en 2018 komt er een evaluatie van de Nota economisch beleid 2013-2020 (dit is een toezegging aan uw raad uit 2013). In 2016 wordt een nieuwe detailhandelsstructuurvisie vastgesteld. De geldende structuurvisie heeft een looptijd tot en met 2016.

Krimp op scholen

Leerlingenvervoer

Krimp op scholen

Het aantal leerlingen op school daalt en zet de komende jaren door. Met de schoolbesturen ontwikkelen wij toekomstige huisvestingsscenario's per kern. Daarbij wordt ook de positie van het Agnieten College meegenomen. Ons gezamenlijke doel is toekomstbestendig onderwijs te laten geven in daarvoor geschikte gebouwen binnen de financiële mogelijkheden. In het najaar krijgt uw raad een notitie daarover.

Leerlingenvervoer

Het leerlingenvervoer is een onderwerp dat volop in beweging is. Uitgangspunt is vervoer naar de dichtstbijzijnde toegankelijke school, waarbij sprake is van de volgende kernpunten:

1. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding en het schoolbezoek
2. Zelfredzaamheid van het kind en/of ouders staat voorop
3. Kwaliteit en veiligheid van het vervoer
4. Kostenbeheersing

Naast aanpassing van de Verordening leerlingenvervoer in verband met de invoering van het passend onderwijs per 1 augustus 2014 is met name de ontwikkeling van de kosten punt van aandacht. In de notitie Leerlingenvervoer gaan wij hier nader op in.

De uitkomsten van de lopende aanbesteding van het leerlingenvervoer wachten wij af. Financiële consequenties nemen wij mee bij het opstellen van de begroting 2015-2018.

Kulturhus(concepten)

De afgelopen jaren is volop geïnvesteerd in hoogwaardige accommodaties. De ambitie is om in alle kernen een Kulturhus(concept) te hebben. Bij een Kulturhus gaat het om samenwerking zoeken, verbinden, voor en met elkaar werken etc. Het beheren en exploiteren en ontwikkelen van deze concepten vraagt veel van de besturen en medewerkers van de vrijwilligers- en de professionele organisaties. Kortom: we vragen managers op vrijwilligersniveau. Met de besturen van de organisaties kijken wij de komende jaren welke ondersteuning nodig is om tot goede resultaten te komen. We sluiten niet uit, dat daarvoor stimuleringsubsidies nodig zijn en de huidige combinatiefunctionarissen een rol moeten blijven spelen.

De activiteiten binnen een Kulturhus(concept) zien wij als een voorliggende voorziening voor de drie decentralisaties. De activiteiten moeten zich richten op langer thuiswonen, meedoen, sociale binding en het voorkomen van (sociale)eenzaamheid etc..

De realisering van de Kulturhus(concepten) betekent dat de gemeente m.i.v. 2015 een aantal gebouwen niet meer in exploitatie heeft: Beatrixgebouw, 't Gruthuuske en gymnastieklokaal Hoonhorst. De activiteiten worden overgebracht naar gebouwen die in handen van private organisaties zijn. Dit betekent dat deze gebouwen m.i.v. 2015 in de administratie van het grondbedrijf worden opgenomen. De financiële vertaling daarvan wordt in de begroting 2015 opgenomen.

Brede impuls combinatiefuncties

Tot begin 2015 zijn in totaal 2,6 fte combinatiefunctionarissen werkzaam, waarvan 2,0 fte als buurtsportcoach en 0,6 fte als combinatiefunctionaris Onderwijs & Cultuur. De inzet van 2,6 fte is de minimale inzet om voor de rijksregeling Brede impuls combinatiefuncties in aanmerking te komen. Daar waar de combinatiefunctionaris Onderwijs & Cultuur zich met name inzet om het culturaanbod binnen scholen te versterken en particulier initiatief te ondersteunen, zijn de buurtsportcoaches de verbindende schakel op het gebied van bewegen en sport tussen gemeente, onderwijs, sportverenigingen en welzijnsorganisaties. De meerwaarde van deze combinatiefunctionarissen, zeker gelet op toenemend beroep op het particulier initiatief en voorziene rol bij Kulturhus(concept)en, is duidelijk. Wel is voor een blijvende inzet van de combinatiefuncties een structureel bedrag van € 88.000 per jaar noodzakelijk. Hierover zullen wij uw raad via een separaat voorstel nog nader

informerend. Op voorhand hebben wij al wel rekening gehouden met de verwachte structurele extra kosten voor de combinatiefunctionarissen. Mocht uw raad aan de hand van het separate voorstel beslissen dat het niet doorgaat, vallen de gereserveerde middelen vrij ten gunste van het saldo.

Ontwikkelen nieuw vrijwilligersbeleid

We treffen voorbereidingen om in het voorjaar van 2015 uw raad een nieuw vrijwilligersbeleid vast te laten stellen. Dit heeft onder andere te maken met het beëindigen van de rijksmiddelen voor de maatschappelijke stages, de financiële basis onder het beleid. Daarnaast is het huidige vrijwilligersbeleid ook inhoudelijk aan vernieuwing toe. Het huidige beleid past niet meer bij de vraag die we als overheid stellen aan de vrijwillige inzet van onze inwoners en de positie die we willen innemen, namelijk faciliteren in plaats van regisseren.

Welzijn

Alle aandacht is op dit moment gericht op de invoering van de drie decentralisaties. We zijn met onze partners 'gewoon' gestart. In 2015 bekijken wij met onze partners hoe wij het Welzijnsbeleid voor de jaren daarna vorm gaan geven binnen de daarvoor beschikbaar gestelde budgetten.

Cultuurnota

In 2014 loopt de huidige cultuurnota af. Over de huidige cultuurnota is veel gezegd en te doen geweest. In 2013 hebben we als gemeente besloten om deel te nemen aan het project cultuurarrangement 2013 – 2016 onder andere als impuls van ons huidige cultuurbeleid. Het lijkt daarmee logisch om het huidige cultuurbeleid door te laten lopen tot en met 2016 en de afronding en evaluatie van het cultuurarrangement te gebruiken als ingrediënten en opstap naar een nieuw cultuurbeleid dat start in 2017.

Archeologie

Om te kunnen blijven beschikken over actueel archeologiebeleid met bijbehorende beleidskaart staat voor 2016 een evaluatie en actualisatie van het Archeologisch beleidsplan gemeente Dalfsen van 2008 op het programma (de eerste evaluatie is in 2012 gedaan).

Evenemententerrein Oudleusen

In overleg met plaatselijke belang Oudleusen is afgesproken om het evenemententerrein te gaan realiseren aan de noord oost zijde (Muldersweg). Het evenemententerrein wordt meegenomen in het bestemmingsplan voor de uitbreiding van Oudleusen. De met uw raad afgesproken lean procedure wordt gebruikt om het bestemmingsplan zo snel mogelijk vast te kunnen stellen.

Voorschoolse voorzieningen

Het kabinet bereidt een wetsvoorstel voor waarbij de kwaliteit van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang nog verder op één lijn wordt gebracht en waarbij de financiering van peuterspeelzaalwerk onder de Wet Kinderopvang wordt gebracht. De gemeente blijft verantwoordelijk voor voorschoolse educatie voor doelgroepkinderen en eventueel peuterspeelzaalwerk voor kinderen van ouders die niet (beiden) werken.

Gezien de kritiek op de plannen vanuit de VNG en brancheverenigingen, is nog niet goed in te schatten hoe het uiteindelijke voorstel eruit zal komen te zien. Duidelijk is dat het gemeentelijk beleid na de wetswijziging moet worden herzien.

Jeugd- en jongerenwerk

Vanaf 1 januari 2016 is er één subsidiërelatie en uitvoeringsovereenkomst voor de uitvoering van het jeugd en jongerenwerk. Dit jaar wordt een maatschappelijke aanbestedingsprocedure gevolgd om te komen tot die ene uitvoeringsovereenkomst. De ontwikkelingen rondom de sociale wijkteams en de rol van het jongerenwerk binnen de jeugdzorg worden hierin meegenomen. Het jongerenwerk krijgt mogelijk een stevigere rol in de preventie of het vroegtijdig oplossen van problemen bij kwetsbare jongeren. Dat daar behoefte aan is, blijkt onder andere uit het feit dat de maximale capaciteit voor individuele coaching al enige tijd is bereikt.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Voor 2014 staat de evaluatie van de RUD op het programma. De evaluatie bestaat uit een tweetal onderdelen. In de eerste plaats wordt er door en namens de RUD een evaluatie uitgevoerd over de werkwijze van de RUD. Door de RUD is aan de universiteit van Twente gevraagd om deze evaluatie in de zomer van 2014 uit te voeren. In de tweede plaats wordt door het ministerie een evaluatie uitgevoerd naar de werking van de RUD's in Nederland. Naar verwachting wordt deze evaluatie uitgevoerd in het vierde kwartaal van 2014.

Daarnaast is het de vraag of de doorontwikkeling van de netwerk RUD ook concrete gevolgen heeft voor RO taken. De discussie hierover loopt nog en zal in de loop van dit jaar meer duidelijkheid geven.

Afval

In 2013 is de 1e fase van het zogenoemde omgekeerd inzamelen ingevoerd met als doel om minder restafval in te zamelen en het hergebruik van grondstoffen te stimuleren. De resultaten over 2013 en de eerste maanden van 2014 laten zien dat de gestelde doelen bereikt worden. Op dit moment wordt gewerkt aan de voorbereiding van de 2e fase van het omgekeerd inzamelen. Een voorstel daartoe wordt in het derde kwartaal in uw raad behandeld.

Duurzaamheid

Het meerjarenprogramma Duurzaamheid voor de periode 2014-2015 is recent vastgesteld. In dit programma is middels een routekaart aangegeven hoe de tussendoelstellingen en einddoelstellingen van duurzaamheidsbeleid gehaald kunnen worden. Er is gekozen om elke twee jaar opnieuw de kaders, speerpunten en projecten op het terrein van duurzaamheid te bepalen, omdat het werkveld Duurzaamheid enorm in beweging is. Op deze wijze kunnen wij inspelen op de actuele ontwikkelingen om zo het beleid (nog) effectiever te maken.

Bereikbaarheidsplannen N340/348/377 en N35

Op dit moment is er volop discussie over planvorming en niveau van uitvoering van de plannen voor de genoemde wegen. Dit gebeurt zowel op rijks- als provinciaal niveau. We zijn nauw betrokken door de provincie Overijssel bij het Inpassingsplan (PIP) voor de N340 en is er ook intensief overleg over ontsluiting van het dorp Lemelerveld aan de noord- en zuidkant op de N348.

Bij de ontsluiting aan de zuidkant van Lemelerveld wordt ook de ontsluiting/aantakking op de N348 van bedrijfsterrein 't Febriek (deelgebied Stappenbelt) betrokken. Dit doen we in samenwerking met de provincie Overijssel. Er moet door zowel gemeente als provincie grond worden aangekocht van in totaal 3 particulieren.

Met de ontsluiting proberen we het ruimtebeslag zoveel mogelijk te beperken. De bedoeling is om eind dit jaar het bestemmingsplan voor zowel de uitbreiding van het bedrijfsterrein als de ontsluiting/aantakking op de N348 vast te laten stellen door uw raad

Stedenbouwkundige visie voor de kern Dalfsen

Wij vinden het belangrijk om nog deze raadsperiode met name voor de kern Dalfsen een stedenbouwkundige visie te maken voor de lange termijn. Dit is van belang voor de verdere ontwikkeling van het Waterfront maar ook voor bijvoorbeeld de locaties Beatrixgebouw, Gruuthuiske, Kleine Veer en Molendijk. Genoemde locaties vragen om een integrale benadering. Het rapport Typisch Dalfsen is hierbij een belangrijk document.

Gebiedsontwikkeling

De provincie Overijssel is per 1 januari 2014 gestopt met het provinciaal meerjaren programma (pMJP), oftewel de integrale gebiedsaanpak voor het landelijk gebied. Er worden geen nieuwe pMJP-convenanten tussen provincie Overijssel en de verschillende gebiedspartners afgesloten. Het Europese subsidieprogramma LEADER (2007-2013) is inmiddels ook afgesloten. Het gebied Noordoost-Overijssel, waaronder de gemeente Dalfsen, wil graag de komende jaren blijven inzetten op de leefbaarheid van het landelijk gebied. De LEADER aanpak is voor de periode 2014-2020 onderdeel van het nieuwe plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). De precieze invulling wordt de komende maanden concreter. Al is al wel duidelijk dat de gebieden groter worden. Begin 2014 is ook gestart met het nadenken over de toekomstige samenwerking binnen het programma Ruimte voor de

Vecht (2016-2020). Het huidige programma loopt eind 2015 af. De gezamenlijke ambitie en de meerwaarde van het samenwerkingsprogramma wordt door de gebiedspartners breed gedragen. In het investeringsplan zijn middelen opgenomen voor co-financiering en investeringen. Met ingang van 2015 is dit bedrag naar beneden bijgesteld van € 160.000 tot € 100.000. De reden hiervoor is dat de gebiedsuitwerking Dalmsholte is afgerond. In veel gevallen blijft een bijdrage van de gemeente een voorwaarde om voor externe financiering in aanmerking te komen.

Wonen

De looptijd van de woonvisie eindigt eind 2015. Om in te kunnen spelen op lopende en nieuwe ontwikkelingen is het wenselijk de woonvisie in 2015 te evalueren en te actualiseren.

De gemeente moet voldoende woningbouwlocaties beschikbaar hebben om de actieve grondpolitiek te kunnen uitvoeren. Dit betekent dat voor Dalfsen, Oudleusen en Hoonhorst uitbreidingslocaties uitgewerkt worden. De Structuurvisie kernen, ons grondbeleid, woonbeleid en recent uitgevoerd marktonderzoek naar de vraag naar bouwgrond zijn hiervoor de basis.

Grondexploitatie en grondbeleid

Op 20 juni 2013 heeft uw raad, via een initiatiefvoorstel, besloten een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de grondexploitaties in de gemeente Dalfsen. Besloten is ook een onderzoekscommissie in te stellen. Het onderzoek is afgerond. De Rekenkamercommissie heeft gerapporteerd aan uw raad. U heeft op 17 februari 2014 besloten:

1. Kennis te nemen van het onderzoeksrapport inclusief de reactie van ons college;
2. De aanbevelingen over te nemen;
3. Ons college op te dragen een actieplan aan uw raad aan te bieden en hierover afstemming te zoeken met de werkgroep planning en control.

Wij gaan punt 3 als volgt oppakken:

1. Een eerste aanzet is al gegeven via een verbetering van de paragraaf grondbeleid in de begroting 2014 en de jaarrekening 2013.
2. Er is een eerste Meerjaren Prognose Gebiedsontwikkeling (MPG) gemaakt. Dit is een eerste aanzet om te komen tot een volwaardige MPG in 2015. Ook zijn de risico's op basis van de IFLO-norm (Inspectie Financiën Lagere Overheden) al globaal in beeld gebracht.
3. In 2014/2015 worden risico's en beheersmaatregelen op basis van een cyclisch proces (checks and balances) verder/beter in beeld gebracht.
4. Wij gebruiken het actieplan (bijlage 1 van het onderzoeksrapport) als basis tot verdere optimalisering van de grondexploitaties.
5. Als bovengenoemde stappen leiden tot aanpassingen in het grondbeleid zal de Nota Grondbeleid worden aangepast. Een herijking van deze nota staat al gepland voor 2015 omdat de nota een looptijd heeft tot 2016. Eventuele aanpassingen worden dan meegenomen.
Wij gaan dit verder uitwerken en afstemmen met de werkgroep Planning & Control uit uw raad.

Bestemmingsplan kern Lemelerveld

Het proces van actualisering begint in 2016. Het is niet uitgesloten dat we dit eerder gaan doen en dan ook direct de bestemmingsplannen voor de andere kernen meenemen. Deze zijn nog recent geactualiseerd maar het streven is om 2 bestemmingsplannen voor de hele gemeente (Buitengebied, inclusief recreatiegebieden en alle kernen) te hebben. De gemeente is overigens verplicht alle ruimtelijke plannen tijdig te actualiseren (binnen 10 jaar na vaststelling).

Structuurvisie

De Structuurvisie voor de kernen is in 2010 vastgesteld. Er geldt voor structuurvisies geen wettelijke termijn van actualisering. De bedoeling is om in 2018 met een eventuele actualisering te beginnen. Of dit dan ook daadwerkelijk nodig is wordt dan bepaald.

Hoofdstuk 3 Structurele financiële mutaties per programma

STRUCTURELE BUDGETAANPASSINGEN 2014 - 2018

excl. investeringen, bedragen in euro's - = nadeel					
Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
Programma 1. Bestuur					
Vastgoedinformatievoorziening		-57.000	-57.000	-57.000	-57.000
Koppelingen Website & DigiD	-10.000	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
LIAS - onderhoudskosten	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Verzekeringen	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
Gemeentehuis aanschaf/onderhoud inventaris		-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Rekenkamercommissie	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Totaal programma 1. Bestuur	-43.000	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000
Programma 3. Beheer openbare ruimte					
Bestrijding eikenprocessierups	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
Uitwerking hondenbeleid	-17.500	-17.500	-17.500	-17.500	-17.500
Uitbreiding groenarealen	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000
Onderhoud watergangen	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Aanschaf niet te activeren materieel	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Kinderspeelplaatsen	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
Flexibel budget kansen herinrichting openbare ruimte		-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Totaal programma 3. Beheer Openbare Ruimte	-85.500	-95.500	-95.500	-95.500	-95.500
Programma 4. Economische zaken					
Uitvoeringsprogramma economisch beleid	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000
t.l.v. Grondbedrijf	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000
Totaal programma 4. Economische zaken	0	0	0	0	0
Totaal budgetaanpassingen 2014-2018	-128.500	-220.500	-220.500	-220.500	-220.500

PROGRAMMA 1 BESTUUR

Vastgoedinformatievoorziening

Nadeel vanaf 2015 € 57.000

Op 1 januari 2016 moet de Basiskaart grootschalige topografie gereed zijn. Met ingang van 2015 moeten we dan ook rekening houden met daaraan gekoppelde beheerkosten. Deze nieuwe taak voor de gemeente kan niet binnen het huidige team vastgoedinformatievoorziening worden opgevangen. Voor het uitvoeren van de beheersmaatregelen is een structureel budget nodig van € 57.000 per jaar. Hierover zullen wij uw raad via een separaat voorstel nog nader informeren. Op voorhand hebben wij al wel rekening gehouden met de verwachte extra structurele kosten. Mocht uw raad aan de hand van het separate voorstel beslissen dat het niet doorgaat, vallen de gereserveerde middelen vrij ten gunste van het saldo.

Hoofdstuk 4 Investeringsplan

4.1 ACTUALISATIE JAARSCHIJF 2014

De aangeleverde mutaties voor de jaarschijf 2014 van het investeringsplan 2014-2017 zijn in onderstaand overzicht weergegeven en daarna per onderdeel toegelicht.

Omschrijving	Was	Wordt	Toelichting
5018000 tractie tractorcombinaties			
Vervanging Trilo- veegzuigcombinatie	40.000	65.000	Verhoging / Afschr. 5 jaar
210 Wegen, straten en pleinen			Dekking :
N 340 planvorming	-	40.000	Algemene reserve vrij besteedbaar
N377 planvorming	-	10.000	Algemene reserve vrij besteedbaar
Verlichtingsplan centrum Dalfsen	-	50.000	Algemene reserve vrij besteedbaar
Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte	-	40.000	Algemene reserve vrij besteedbaar
Buitenterrein De Potstal	-	85.000	Algemene reserve vrij besteedbaar
002 Bestuursondersteuning			
Doorontwikkeling P&C	-	40.000	Algemene reserve vrij besteedbaar
Organisatieontwikkeltraject	-	50.000	Algemene reserve vrij besteedbaar
5001010 Gemeentehuis Dalfsen			
Geluid- en beeldapparatuur raadzaal	-	43.000	Van 2015 naar 2014 / Afschr. 5 jaar

Het effect van voornoemde investeringen op de kapitaallasten is in onderstaande tabel weergegeven.

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2014	2015	2016	2017	2018
Kapitaallasten					
Gevolgen mutaties jaarschijf 2014		-14.000	-4.000	-4.000	-4.000
Mutatie meerjarenperspectief 2014 - 2018	-	-14.000	-4.000	-4.000	-4.000

TOELICHTING :

Trilo veegzuig combinatie

Vervanging is in het jaar 2014 opgenomen voor € 40.000. Als gevolg van gewijzigde regelgeving in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de investering bruto opgenomen worden, dus zonder rekening te houden met de inruilprijs. Als gevolg van deze wijziging, een prijsstijging en een vergroting van de afvoercapaciteit, als gevolg van de toegenomen hoeveelheid maaisel, is een budget ophoging van € 25.000 noodzakelijk.

N340 planvorming

Als gevolg van een provinciale beleidswijziging (bezuiniging) dient een deel van de reeds verrichte werkzaamheden opnieuw uitgevoerd te worden. De gemeentelijke wensen dienen maximaal ingebracht te worden in het gewijzigde ontwerp dat dit jaar vorm wordt gegeven. Daarvoor is aanvullend extra externe inzet noodzakelijk. De kosten hiervan bedragen € 40.000.

N377 planvorming

Als gevolg van een provinciale beleidswijziging (bezuiniging) dient een deel van de reeds verrichte werkzaamheden opnieuw uitgevoerd te worden. De gemeentelijke wensen dienen maximaal ingebracht te worden in het gewijzigde ontwerp dat dit jaar vorm wordt gegeven. Daarvoor is aanvullend extra externe inzet noodzakelijk. De kosten hiervan bedragen € 10.000.

Verlichtingsplan centrum Dalfsen

In en nabij het centrum van Dalfsen spelen op dit moment gelijktijdig een aantal zaken waar openbare verlichting moet worden toegepast. Dat zijn:

1. Nieuwe verlichting in het gebied Waterfront
2. Vervangen bestaande verlichting in het centrum
3. Aanleg rotonde nabij het station

Het is zeer wenselijk om de keuze voor de toe te passen verlichting in deze gebieden integraal op elkaar af te stemmen. Wij vinden dat het nu het juiste moment is om deze afstemming op een juiste en goede wijze aan te pakken. Hiervoor is het nodig om deskundige hulp in te schakelen. Andere gemeenten hebben hiermee ervaring opgedaan door het inschakelen van een lichtarchitect c.q. lichtadviseur. Op basis van informatie van enkele van deze gemeenten schatten wij de kosten voor de inzet van een lichtarchitect voor onze wensen in op een bedrag van € 50.000.

Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)

Van het opstellen van de nota IBOR is bij programma 3 onderdeel wegen melding gemaakt in de programmabegroting 2014-2015. Aangezien de richting nog niet bepaald was, zijn er geen financiële middelen opgenomen. Bij het opstellen van de nota is externe begeleiding noodzakelijk, omdat enerzijds de ervaring en anderzijds de formatieve capaciteit ontbreekt. De kosten van externe begeleiding voor het opstellen van de nota bedragen € 40.000.

Buitenterrein De Potstal Hoonhorst

In juni 2013 heeft uw raad het totaalsubsidiebedrag voor stichting De Potstal vastgesteld. In dit voorstel is aangegeven dat een financieel voorstel voor de herinrichting van het buitenterrein u op een later moment werd aangeboden. Voor de werkzaamheden die door de stichting worden uitgevoerd stelt de gemeente de materialen beschikbaar. De kosten hiervan bedragen € 85.000 en kunnen gedekt worden ten laste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

De werkzaamheden aan de openbare verlichting (€ 20.000), groenwerkzaamheden (€ 15.000), de rioolinspectie (€ 5.000), voorbereiding (€ 9.000) en het toezicht (€ 9.000) moet de gemeente zelf uitvoeren. Die kosten voor rekening van de gemeente bedragen totaal € 58.000 en kunnen ten laste worden gebracht van de reeds beschikbare middelen herinrichting/opwaarderen woonomgeving.

Doorontwikkeling P&C

Het pakket LIAS wordt gebruikt om deze doorontwikkeling meer vorm te geven.

Als gevolg van de in gang gezette ontwikkeling voor de doorontwikkeling van producten uit P&C-cyclus is er extra inzet en daaraan gekoppeld budget noodzakelijk. De kwaliteit van deze producten zal hierdoor alleen maar toenemen.

Organisatieontwikkeltraject

In de paragraaf over de belangrijkste ontwikkelingen en opgaven is aandacht besteed aan de ontwikkeling van de organisatie. We willen dit realiseren binnen de bestaande structurele budgetten. Echter, in het lopende jaar hebben veel voorbereidende activiteiten plaatsgevonden in het kader van De Verbouwing. De daarmee samenhangende kosten zijn ten laste gebracht van bestaande budgetten, in het bijzonder het budget voor organisatieontwikkeling. Deze budgetten zijn nagenoeg uitgeput.

Een van de belangrijkste activiteiten in het kader van De Verbouwing moet nog worden opgestart en zou in de tweede helft van 2014 en in 2015 worden uitgevoerd. Het betreft het programma IDEAAL dat is gericht op houdings- en gedragsverandering en op nieuwe manieren van werken in de nieuwe organisatie. Dit wordt door de directie aangemerkt als een essentiële succesfactor voor de organisatieontwikkeling. In 2014 is daar een bedrag van € 50.000 mee gemoeid. Wij stellen u voor dit bedrag beschikbaar te stellen. In 2015 is eenzelfde bedrag nodig. Daarvoor zal eerst worden gekeken

naar de dan beschikbare budgetten. Het valt echter niet uit te sluiten dat voor 2015 op nieuw een extra bedrag nodig is om dit traject goed af te ronden.

Geluid en beeldapparatuur raadzaal

Bij de inrichting van het nieuwe gemeentehuis in 2008 is alle geluids- en beeldapparatuur voor de raadzaal aangeschaft. De levensduur was voorzien op 5 jaar, maar we verwachtten destijds langer met de apparatuur te kunnen doen zodat pas in 2015 in vervanging was voorzien. Het is noodzakelijk om de investering een jaar te vervroegen en nog dit jaar over te gaan tot vervanging. De software voor het bedieningspaneel wordt niet langer ondersteund en veel onderdelen zijn niet meer leverbaar als zij vervangen moeten worden, terwijl er regelmatig gebreken geconstateerd worden die ook terugkomen in de livestream. Omdat het niet efficiënt is om een jaar later alsnog de hardware (camera's e.d.) te vervangen, stellen wij u voor om de gehele investering te vervroegen. Daarbij is ook een upgrade voorzien om verzekerd te zijn van een stabiel werkende installatie.

4.2 INVESTERINGSPLAN 2015 - 2018

De financiële gevolgen van het investeringsplan 2015-2018 worden hier in beeld gebracht. Voor de specificatie en toelichting verwijzen wij naar het afzonderlijke document.

De financiële gevolgen van het investeringsplan 2014 -2017 zijn al in de meerjarenbegroting 2014-2017 opgenomen. Hieronder worden de gevolgen van de doorgevoerde mutaties voor de jaren 2014-2017 en het nieuwe investeringsbedrag voor 2018 weergegeven.

Actualisatie 2015-2017 + jaarschijf 2018	Investeringsplan			
	2015	2016	2017	2018
Omschrijving				
Van Investeringsplan naar Exploitatie				
Programma 1. Bestuur				
Repro-, Huishoudelijke-, Geluid- en Beeldapparatuur	-116.000			
Programma 3. Beheer openbare ruimte				
Groot onderhoud en renovaties speelplaatsen	-30.000	-30.000	-30.000	
Programma 9. Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting				
Uitvoering landschapsbeleid LOP	-17.500	-17.500	-17.500	
Onderwijshuisvesting vervallen m.i.v. 2015	-713.361	-82.567	-82.567	
Aanpassing investeringsbedragen 2015-2017				
Verschuivingen vervangingsinvesteringen	-30.050	6.000	82.500	
Investeringsplan jaarschijf 2018				
Kapitaallasten in 2019				447.500
Totaal gevolgen mutaties investeringsplan	-906.911	-124.067	-47.567	447.500

De verlaging van de investeringen heeft ook gevolgen voor de kapitaallasten. Het voordeel voor de jaren 2015-2018 is opgenomen onder het kopje kapitaallasten.
De investeringen voor de jaarschijf 2018 genereren pas in 2019 kapitaallasten en worden dan in de begroting 2016-2019 opgenomen.

Actualisatie 2015-2017 + jaarschijf 2018	Kapitaallasten			
Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Van Investerings naar Exploitatie				
Programma 1. Bestuur				
Repro-, Huishoudelijke-, Geluid- en Beeldapparatuur		27.800	26.900	26.000
Programma 3. Beheer openbare ruimte				
Groot onderhoud en renovaties speelplaatsen	4.200	8.300	12.200	11.800
Programma 9. Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting				
Uitvoering landschapsbeleid LOP		2.500	4.800	4.700
Onderwijshuisvesting vervallen m.i.v. 2015	10.200	72.300	76.900	75.300
Aanpassing investeringsbedragen 2015-2017				
Verschuivingen vervangingsinvesteringen		3.300	3.200	3.100
Investerings jaarschijf 2018				
Kapitaallasten in 2019				
Totaal gevolgen mutaties investeringsplan	14.400	114.200	124.000	120.900

Hoofdstuk 5 Financieel (meerjaren)beeld

5.1 MEERJARENPERPECTIEF 2014 - 2018

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2014	2015	2016	2017	2018
Saldo programmabegroting 2014-2017	341.000	37.000	78.000	22.000	22.000
<i>Mutaties na vaststelling begroting</i>					
<u>Structurele mutaties</u>					
3/2014 Algemene Uitkering effect sept.circulaire	-33.000	-103.000	-199.000	-212.000	-212.000
2/2014 Uit investeringsplan 2014-2017 naar exploitatie	-30.000	-47.500	-47.500	169.100	169.100
8/2014 I-pads raadsleden		-7.300	-7.300	-7.300	-7.300
<u>Incidentele mutaties</u>					
6/2014 Diversen Najaarsnota 2013	-95.000				
Saldo	183.000	-120.800	-175.800	-28.200	-28.200
<i>Voorjaarsnota Kaders en Koers :</i>					
Uitvoering participatiewet			-70.000	-200.000	-200.000
Onderbesteding WMO-budgetten	781.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Storting in reserve Decentralisaties	-781.000				
Rijksbezuiniging WMO		-600.000	-600.000	-600.000	-600.000
Dekking t.l.v. WMO-budgetten		600.000	600.000	600.000	600.000
Rijksbezuiniging Buitenonderhoud scholen		-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Groot onderhoud gemeentefonds		72.000	144.000	216.000	216.000
December- en meicirculaire (aanne)me	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Nieuwe functie Concerncontroller		-100.000			
Combinatiefunctionarissen		-88.000	-88.000	-88.000	-88.000
Saldo	233.000	413.200	460.200	549.800	549.800
<i>Voorjaarsnota Financiële afwijkingen :</i>					
Structurele mutaties	-128.500	-220.500	-220.500	-220.500	-220.500
<i>Investeringsplan 2014-2018</i>					
Actualisatie jaarschijf 2014 - Kapitaallasten		-14.000	-4.000	-4.000	-4.000
Investeringsplan 2015-2018		14.400	114.200	124.000	120.900
<i>1e Bestuursrapportage Financiële afwijkingen :</i>					
Incidentele mutaties	-119.000				
Saldo voorjaarsnota	-14.500	193.100	349.900	449.300	446.200

Samenvatting

Samengevat ziet het meerjarenperspectief er goed uit en hoeven we behalve de bezuinigingen binnen het WMO budget niet aanvullend te bezuinigen. Bovendien hebben we nog een stelpost voor nieuw beleid van € 100.000 vanaf 2014 in de begroting zitten. Als die niet wordt ingezet komt ook 2014 in de zwarte cijfers.

Over eventuele wijzigingen als gevolg van de meicirculaire zullen wij u nader informeren.

Aan de hand van dit saldo zullen wij in de zomermaanden verder werken aan het meerjarenperspectief, zodat wij u in het najaar een sluitende programmabegroting 2015-2018 aan kunnen bieden.

5.2 UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2015

Nullijn handhaven

De belangrijkste begrotingsrichtlijn is hoe om te gaan met inflatie/prijscompensatie. Conform uw besluitvorming bij voorgaande begrotingen wordt er geen prijscompensatie toegepast op de budgetten voor goederen en diensten derden. Dit betekent dat de eerdere bezuinigingsmaatregel wordt doorgetrokken.

Caο gemeenten

De laatst afgesloten CAO had een looptijd tot 31 december 2012. Deze CAO is stilzwijgend verlengd voor de jaren 2013 en 2014. Voor de opgestelde personeelsbegroting 2015 is alleen rekening gehouden met een stijging van 1% voor de loonkosten.

Tarieven en belastingen

Voor de tariefstijging 2015 voor de gemeentelijke belastingen en rechten is het voorstel om conform de gedragslijn uit voorgaande jaren 1% toe te rekenen, met uitzondering van die tarieven die kostendekkend moeten zijn.

Toezicht provincie

In de begrotingsbrief van de provincie (maart 2014 aan uw raad verzonden) zijn een aantal toetsingsaspecten nader toegelicht. De focus hierop van de provincie is voor ons een reden om hier, bij het opstellen van de begroting 2015, extra aandacht aan te schenken.

Aantallen inwoners en woningen

Jaar	Inwoners	A/D	Mutatie	Verblijfsobjecten			A/D	Mutatie
				Wonen	Logies	Totaal		
2011	27.313	D		10.758		10.758	D	
2012	27.439	D	126	10.905		10.905	D	147
2013	27.580	D	141	11.054		11.054	D	149
2014	27.674	D	94	11.134	317	11.451	D	80
2015	27.774	A	100	11.209	317	11.526	A	75
2016	27.874	A	100	11.284	317	11.601	A	75
2017	27.974	A	100	11.359	317	11.676	A	75
2018	28.074	A	100	11.434	317	11.751	A	75
2019	28.174	A	100	11.509	317	11.826	A	75

D = definitief

A = aanname

Bijlagen

LASTENDRUK

Onderzoek COELO

Uit het onderzoek van de COELO is gebleken dat de gemeente Dalfsen in 2014 op twee na de goedkoopste gemeente van Overijssel is. In Dalfsen, Kampen en Zwolle is het relatief goedkoop wonen. Een gemiddeld gezin in Dalfsen betaalt € 620 aan ozb, rioolheffing en reinigingsheffing. Vorig jaar was dat nog € 612. Het COELO, onderdeel van de Rijksuniversiteit Groningen, kijkt niet alleen naar de ozb maar naar het totaalplaatje van de gemeentelijke lasten.

Posities gemeenten Overijssel

Positie 2014	Positie 2013	Gemeente	Eenpersoons-huishouden x € 1	Meerpersoons-huishouden x € 1	% Verandering meerpersoons-huishouden
43	63	Zwolle	563	617	-1,75
46	51	Kampen	545	618	0,65
50	48	Dalfsen	534	620	1,31
200	192	Almelo	712	712	2,01
296	285	Borne	762	762	2,28
297	303	Deventer	665	762	0,66
290	273	Dinkelland	699	759	2,99
289	278	Enschede	725	758	2,29
302	266	Haaksbergen	715	764	4,66
196	142	Hardenberg	624	710	5,50
287	281	Hellendoorn	652	758	2,16
169	183	Hengelo	615	699	0,72
330	335	Hof van Twente	738	787	1,16
263	204	Losser	742	742	5,25
130	144	Oldenzaal	620	680	0,89
349	355	Olst - Wijhe	717	803	1,26
112	107	Ommen	666	666	1,68
100	103	Raalte	566	658	0,61
87	72	Rijssen - Holten	592	648	2,53
255	248	Staphorst	654	740	2,35
164	191	Steenwijkerland	610	696	-0,14
204	179	Tubbergen	669	713	2,89
143	169	Twenterand	601	687	-0,29
241	250	Wierden	680	733	1,10
256	239	Zwartewaterland	608	740	2,92

Onderstaand worden de volgende onderwerpen nader toegelicht:

- Afvalstoffenheffing
- Macronorm OZB 2014
- Rioolheffing

Afvalstoffenheffing

In het najaar wordt aan uw raad nadere besluitvorming gevraagd over de volgende fase in het traject van omgekeerd inzamelen. Dit voorstel zal o.a. betrekking hebben op het plaatsen van ondergrondse inzamelsystemen en het inzamelen van meer verpakkingsmateriaal. In dit voorstel zal ook nader ingegaan worden op de gevolgen voor de tarieven van de afvalstoffenheffing en kan ook rekening gehouden worden met de financiële gevolgen van het inzamelen van het GFT- afval. De eerste resultaten kunnen dan beter ingeschat worden. Verder zal een perspectief gegeven worden voor de komende jaren zodat de inwoners niet geconfronteerd gaan worden met schommelingen van de afvaltarieven. Dit betekent dat nu nog niet concreet aangegeven kan worden wat de gevolgen voor het tarief worden.

Macronorm OZB 2014

De landelijke macronorm OZB zoals vermeld in de meicirculaire 2013 is gehandhaafd voor het jaar 2014. Dit betekent een OZB-stijging van maximaal 3,5% over de OZB-opbrengst 2013. In het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen is afgesproken dat het bedrag van de overschrijding van de macronorm in 2012 en 2013 in mindering wordt gebracht op de maximale stijging in 2014. Inclusief deze correctie komt de maximale OZB-stijging voor 2014 uit op 2,45%.

Rioolheffing

Bij de behandeling van het Gemeentelijk Rioleringsplan is verzocht om onderzoek te doen of de huidige gehanteerde systematiek van de eigenarenheffing voldoet aan de wens "dat de vervuiler betaalt". Een extern onderzoeksbureau heeft in 2013 / 2014 een onderzoek uitgevoerd naar de uitvoerbaarheid van de mogelijkheden om naast de eigenarenheffing een gebruikersheffing te introduceren op basis van drinkwaterverbruik.

Naar verwachting wordt van uw raad dit jaar gevraagd om hierover een besluit te nemen. In het voorstel zal dan nader ingegaan worden op de gevolgen voor het tarief. Uitgangspunt hierbij is om het totaalbedrag van de heffing evenredig te verdelen over de "vervuilers". Dit betekent op voorhand dat er verschuiving plaats zal vinden binnen de belastingplichtigen.